

FELVÉTELI VIZSGA, 2018. szeptember 12.
Írásbeli vizsga MATEMATIKÁBÓL

FONTOS TUDNIVALÓK:

1) A feleletválasztós feladatok („A” rész) esetén egy vagy több válasz lehet helyes. A helyes válaszokat a vizsgalapon kell feltüntetni. Egy feladathoz tartozó pontszámot csak akkor lehet megkapni, ha az összes helyes válasz fel van tüntetve, és csak a helyes válaszok vannak feltüntetve.

2) A „B” rész feladatai esetén a vizsgalapon kérjük a megoldások részletes kidolgozását. Ezeket a javítókulcs alapján értékeljük.

„A” rész

1. (5 pont) Az

$$f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}, f(x) = \begin{cases} 2x^2 - 4, & \text{ha } x < 2 \\ x - 2, & \text{ha } x \geq 2 \end{cases}$$

függvény grafikus képének az Ox tengellyel való metszete

A üreshalmaz; B egyelemű halmaz; C kételemű halmaz; D háromelemű halmaz; E négyelemű halmaz.

2. (5 pont) Tekintjük az $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ struktúrát, ahol \mathbb{R} a valós számok halmaza és a $+$, illetve \cdot a szokásos összeadás, illetve szorzás. Az alábbi állítások közül melyek igazak:

A $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ csoport; B $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ gyűrű; C $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ test; D $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ olyan gyűrű, amelyik nem test; E $(\mathbb{R}, +, \cdot)$ nem gyűrű.

3. (5 pont) A $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\ln(1 + \sin^2 x)}{x \cdot \operatorname{tg}(2x)}$ határérték

A $-\infty$; B $\frac{1}{2}$; C 2; D $+\infty$; E 0.

4. (5 pont) Az xOy Descartes-féle koordináta-rendszerben az OAB egyenlő oldalú háromszög oldalhosszúsága ℓ és az A csúcsa az $x - \sqrt{3}y = 0$ egyenletű egyenesen helyezkedik el. Az alábbiak közül melyek lehetnek a B csúcs koordinátái:

A $(0, \ell)$; B $\left(\frac{\ell\sqrt{3}}{2}, -\frac{\ell}{2}\right)$; C $(0, -\ell)$; D $\left(-\frac{\ell\sqrt{3}}{2}, \frac{\ell}{2}\right)$; E $\left(-\frac{\ell\sqrt{3}}{2}, -\frac{\ell}{2}\right)$.

5. (5 pont) Ha $\cos \beta$ a $\sin \alpha$ és a $\cos \alpha$ mértani középárányosa, ahol $0 < \alpha, \beta < \frac{\pi}{2}$, akkor $\cos 2\beta$ egyenlő:

A $-2 \sin^2 \left(\frac{\pi}{4} - \alpha\right)$; B $-2 \cos^2 \left(\frac{\pi}{4} + \alpha\right)$; C $2 \sin^2 \left(\frac{\pi}{4} + \alpha\right)$; D $2 \cos^2 \left(\frac{\pi}{4} - \alpha\right)$; E $2 \sin^2 \left(\frac{\pi}{4} - \alpha\right)$.

6. (5 pont) Tekintjük az $f: \mathbb{R}^* \rightarrow \mathbb{R}$,

$$f(x) = x^2 + \frac{2}{x}, \quad \forall x \in \mathbb{R}^*$$

függvényt. Az alábbi állítások közül melyek igazak:

A f -nek nincs ferde aszimptotája; B f -nek egyetlen lokális minimumpontja van; C az $f(x) = 3$ egyenletnek $x = 1$ megoldása; D f monoton \mathbb{R}^* -on; E f konvex \mathbb{R}^* -on.

„B” rész

1. a) (8 pont) Határozd meg az összes olyan számpárt, amelyben a két szám összege is és szorzata is -2 .

b) (12 pont) Határozd meg az $A = \begin{pmatrix} a & a & a & 1 \\ a & a^2 & 4 & 1 \\ a & -2 & -2 & 1 \end{pmatrix}$ mátrix rangját! Tárgyald az a valós paraméter értéke szerint!

2. a) (8 pont) Az $ABCD$ konvex négyszögben jelölje P és Q az $[AC]$, illetve $[BD]$ átló felezőpontját.

1. Bizonyítsd be, hogy $\overrightarrow{PQ} = \frac{1}{2}(\overrightarrow{AD} - \overrightarrow{BC})$.

2. Bizonyítsd be, hogy ha $\overrightarrow{AD} + \overrightarrow{CB} = 3\overrightarrow{PQ}$, akkor az $ABCD$ négyszög egy paralelogramma!

b) (7 pont) Bizonyítsd be, hogy:

$$\frac{1}{\sin 10^\circ} - \frac{\sqrt{3}}{\cos 10^\circ} = 4.$$

3. Jelöljön a és b két valós számot és tekintjük az $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$,

$$f(x) = \begin{cases} x^2 + ax + b, & x \leq 0 \\ x - 1, & x > 0 \end{cases}$$

függvényt.

a) (10 pont) Határozd meg azokat az a, b számokat, amelyekre f deriválható és f' folytonos!

b) (8 pont) Határozd meg az f primitív függvényeit azokban az esetekben, amikor a primitívek léteznek!

c) (7 pont) Számítsd ki a $\int_{-1}^1 f(x) dx$ integrált, ha $a = 1$ és $b = -1$.

MEGJEGYZÉS:

Minden feladat kötelező. Hivatalból 10 pont jár.

Munkaidő 3 óra.

Válaszok és megoldások

„A” rész

1. \boxed{D} ; 2. \boxed{B}, \boxed{C} ; 3. \boxed{B} ; 4. $\boxed{A}, \boxed{B}, \boxed{C}, \boxed{D}$; 5. \boxed{A}, \boxed{B} ; 6. $\boxed{A}, \boxed{B}, \boxed{C}$.

„B” rész

1. a) Az $a, b \in \mathbb{R}$ számok pontosan akkor teljesítik a feladatban kért tulajdonságot, ha

$$\begin{cases} a + b = -2 \\ ab = -2 \end{cases}.$$

Ez a rendszer ekvivalens azzal, hogy a és b az $X^2 + 2X - 2$ másodfokú polinom gyökei. A másodfokú egyenlet megoldóképletét alkalmazva az előbbi polinom gyökei:

$$x_1 = -1 + \sqrt{3}, \quad x_2 = -1 - \sqrt{3}.$$

Tehát $(a, b) \in \{(x_1, x_2), (x_2, x_1)\}$, vagyis a keresett számpárok

$$(-1 + \sqrt{3}, -1 - \sqrt{3}) \text{ és } (-1 - \sqrt{3}, -1 + \sqrt{3}).$$

Megjegyzés: Amennyiben a megoldás nem ekvivalenciák sorozataként van leírva, szükséges az eredmények ellenőrzése.

1. b) Mivel $\begin{vmatrix} 4 & 1 \\ -2 & 1 \end{vmatrix} = 6 \neq 0$, $\text{rang} A \geq 2$.

Ha az előbbi aldeterminánst az első oszloppal szegélyezzük, akkor a

$$\begin{vmatrix} a & a & 1 \\ a & 4 & 1 \\ a & -2 & 1 \end{vmatrix}$$

determinánst kapjuk. Ennek az értéke 0 mivel két oszlopa arányos. Így tehát az A rangjának meghatározásához a

$$d = \begin{vmatrix} a & a & 1 \\ a^2 & 4 & 1 \\ -2 & -2 & 1 \end{vmatrix}$$

determináns kiszámítása szükséges. Az utolsó sort kivonva az elsőből kiemelhető az $(a+2)$ -es tényező, majd a megmaradt determinánsban az első sor kétszeresét hozzáadjuk a harmadikhoz:

$$\begin{aligned} d &= \begin{vmatrix} a+2 & a+2 & 0 \\ a^2 & 4 & 1 \\ -2 & -2 & 1 \end{vmatrix} = (a+2) \begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 \\ a^2 & 4 & 1 \\ -2 & -2 & 1 \end{vmatrix} = (a+2) \begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 \\ a^2 & 4 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} = \\ &= (a+2)(4 - a^2) = (2+a)^2(2-a). \end{aligned}$$

Tehát d pontosan akkor 0, ha $a \in \{-2, 2\}$, vagyis

- i) $a \in \{-2, 2\}$ esetén $\text{rang} A = 2$,
- ii) $a \in \mathbb{R} \setminus \{-2, 2\}$ esetén $\text{rang} A = 3$.

2. a) 1. Legyen O a sík egy tetszőleges pontja. Így

$$\overrightarrow{PQ} = \overrightarrow{OQ} - \overrightarrow{OP}.$$

De OP az OAC háromszög O -ból induló oldalfelezője és OQ az OBD háromszög O -ból induló oldalfelezője, tehát

$$\overrightarrow{OP} = \frac{1}{2}(\overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OC})$$

és

$$\vec{OQ} = \frac{1}{2} (\vec{OB} + \vec{OD}).$$

Ez alapján

$$\vec{PQ} = \frac{1}{2} (\vec{OB} + \vec{OD}) - \frac{1}{2} (\vec{OA} + \vec{OC}) = \frac{1}{2} (\vec{OD} - \vec{OA} - (\vec{OC} - \vec{OB})).$$

Másrészt

$$\vec{OD} - \vec{OA} = \vec{AD} \quad \text{és} \quad \vec{OC} - \vec{OB} = \vec{BC},$$

tehát

$$\vec{PQ} = \frac{1}{2} (\vec{AD} - \vec{BC}).$$

2. Az előbbi alpont alapján

$$\vec{AD} - \vec{BC} \equiv \vec{AD} + \vec{CB} = 2\vec{PQ}.$$

A feltétel szerint

$$\vec{AD} + \vec{CB} = 3\vec{PQ},$$

tehát $2\vec{PQ} = 3\vec{PQ}$, vagyis $\vec{PQ} = 0$. Így $P = Q$, vagyis az $ABCD$ konvex négyszög átlói felezik egymást, tehát a négyszög paralelogramma.

2. b) A bizonyítandó egyenlőség mindkét oldalát beszorozva a 0-tól különböző $\sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ$ számmal, majd alkalmazva a $\sin 2x = 2 \sin x \cdot \cos x$, illetve a $\sin(x - y)$ kifejtésére vonatkozó képletet rendre a következő ekvivalens átalakításokat végezhetjük:

$$\cos 10^\circ - \sqrt{3} \sin 10^\circ = 4 \sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ.$$

$$2 \left(\frac{1}{2} \cos 10^\circ - \frac{\sqrt{3}}{2} \sin 10^\circ \right) = 4 \sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ.$$

$$\sin 30^\circ \cos 10^\circ - \cos 30^\circ \sin 10^\circ = 2 \sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ,$$

és végül

$$\sin 20^\circ = \sin 20^\circ.$$

Mivel ez igaz, és ekvivalens átalakításokat végeztünk, az eredeti egyenlőség is igaz.

3. a) Ahhoz, hogy f deriválható legyen \mathbb{R} -en, folytonosnak kell lennie. Az $x_0 \neq 0$ pontok egy eléggé kis környezetében f polinomiális függvény, tehát folytonos. $x_0 = 0$ esetén $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} f(x) = b$, $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} f(x) = -1$,

tehát f pontosan akkor folytonos, ha $b = -1$. A $(-\infty, 0)$ intervallumon $f(x) = x^2 + ax + b$, tehát $f'(x) = 2x + a$. A $(0, +\infty)$ intervallumon $f(x) = x - 1$, tehát $f'(x) = 1$. Mivel $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} f'(x) = a$, $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} f'(x) = 1$,

$a \neq 1$ esetén az f nem deriválható az $x_0 = 0$ pontban (ha deriválható lenne, akkor f' Darboux-tulajdonságú lenne, vagyis nem lehetne elsőfajú szakadási pontja). $a = 1$ esetén a Lagrange-tétel következménye alapján f deriválható $x_0 = 0$ -ban és $f'(0) = 1$, tehát ebben az esetben f deriválható \mathbb{R} -en és f' folytonos \mathbb{R} -en. Tehát f pontosan akkor deriválható, ha $a = 1$ és $b = -1$, és ebben az esetben f' folytonos.

b) Ahhoz, hogy f -nek legyen primitív függvénye Darboux-tulajdonságúnak kell lennie. A $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} f(x) =$

b , $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} f(x) = -1$, összefüggésekből következik, hogy f pontosan akkor Darboux-tulajdonságú, ha

$b = -1$. Ugyanakkor $b = -1$ esetén az f függvény folytonos, tehát primitíválható. A Lagrange-tétel következményét alkalmazva a $(-\infty, 0)$ és $(0, \infty)$ intervallumokon a f minden $F : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ primitívje

$$F(x) = \begin{cases} \frac{x^3}{3} + a \frac{x^2}{2} - x + c_1, & x < 0 \\ c_2, & x = 0 \\ \frac{x^2}{2} - x + c_3, & x > 0 \end{cases}$$

alakú. De F deriválható, tehát folytonos is, vagyis

$$F(0) = c_2 = c_1 = c_3.$$

Vagyis a f primitívjeinek alakja

$$F(x) = c + \begin{cases} \frac{x^3}{3} + a\frac{x^2}{2} - x, & x \leq 0 \\ \frac{x^2}{2} - x, & x > 0 \end{cases}.$$

c) $b = -1$ esetén f folytonos, tehát integrálható is és primitíválható is és alkalmazható a Newton-Leibniz-tétel:

$$\int_{-1}^1 f(x) dx = F(1) - F(-1) = \frac{1}{2} - 1 - \left(-\frac{1}{3} + \frac{1}{2} + 1\right) = -\frac{5}{3}.$$

Megjegyzés: Az integrált a tartomány felbontásával is kiszámíthatjuk:

$$\int_{-1}^1 f(x) dx = \int_{-1}^0 f(x) dx + \int_0^1 f(x) dx.$$

JAVÍTÓKULCS

„A” rész

1. \boxed{D} 5 p
 2. \boxed{B}, \boxed{C} 5 p
 3. \boxed{B} 5 p
 4. $\boxed{A}, \boxed{B}, \boxed{C}, \boxed{D}$ 5 p
 5. \boxed{A}, \boxed{B} 5 p
 6. $\boxed{A}, \boxed{B}, \boxed{C}$ 5 p

„B” rész

1. a) Az $a, b \in \mathbb{R}$ számok pontosan akkor teljesítik a feladatban kért tulajdonságot, ha

$$\begin{cases} a + b = -2 \\ ab = -2 \end{cases}$$
 2 p

Ez a rendszer ekvivalens azzal, hogy a és b az $X^2 + 2X - 2$ másodfokú polinom gyökei. 2 p
 A másodfokú egyenlet megoldóképletét alkalmazva az előbbi polinom gyökei:

$$x_1 = -1 + \sqrt{3}, x_2 = -1 - \sqrt{3}. \dots\dots\dots 2 p$$

Tehát $(a, b) \in \{(x_1, x_2), (x_2, x_1)\}$, vagyis a keresett számpárok
 $(-1 + \sqrt{3}, -1 - \sqrt{3})$ és $(-1 - \sqrt{3}, -1 + \sqrt{3})$ 2 p

Megjegyzés: Amennyiben a megoldás nem ekvivalenciák sorozataként van leírva, szükséges az eredmények ellenőrzése.

1. b) Mivel $\begin{vmatrix} 4 & 1 \\ -2 & 1 \end{vmatrix} = 6 \neq 0$, $\text{rang } A \geq 2$ 3 p

Ha az előbbi aldeterminánst az első oszloppal szegélyezzük, akkor a

$$\begin{vmatrix} a & a & 1 \\ a & 4 & 1 \\ a & -2 & 1 \end{vmatrix}$$

determinánst kapjuk. Ennek az értéke 0 mivel két oszlopa arányos. 2 p

Így tehát az A rangjának meghatározásához a

$$d = \begin{vmatrix} a & a & 1 \\ a^2 & 4 & 1 \\ -2 & -2 & 1 \end{vmatrix}$$

determináns kiszámítása szükséges. Az utolsó sort kivonva az elsőből kiemelhető az $(a + 2)$ -es tényező, majd a megmaradt determinánsban az első sor kétszeresét hozzáadjuk a harmadikhoz:

$$d = \begin{vmatrix} a + 2 & a + 2 & 0 \\ a^2 & 4 & 1 \\ -2 & -2 & 1 \end{vmatrix} = (a + 2) \begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 \\ a^2 & 4 & 1 \\ -2 & -2 & 1 \end{vmatrix} = (a + 2) \begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 \\ a^2 & 4 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} =$$

$$= (a + 2)(4 - a^2) = (2 + a)^2(2 - a). \dots\dots\dots 4 p$$

$$d = 0 \Leftrightarrow a \in \{-2, 2\} \dots\dots\dots 1 p$$

Ha $a \in \{-2, 2\}$, akkor $\text{rang } A = 2$ 1 p

Ha $a \in \mathbb{R} \setminus \{-2, 2\}$, akkor $\text{rang } A = 3$ 1 p

2. a) 1. Legyen O a sík egy tetszőleges pontja.

(i) $\overrightarrow{PQ} = \overrightarrow{OQ} - \overrightarrow{OP}$ 1 p

(ii) OP és OQ az O -ból induló oldalfelezők az OAC , illetve az OBD háromszögekben 1 p

- (iii) $\vec{OP} = \frac{1}{2}(\vec{OA} + \vec{OC})$ és $\vec{OQ} = \frac{1}{2}(\vec{OB} + \vec{OD})$ 1 p
- (iv) $\vec{PQ} = \frac{1}{2}(\vec{OB} + \vec{OD}) - \frac{1}{2}(\vec{OA} + \vec{OC}) = \frac{1}{2}(\vec{OD} - \vec{OA} - (\vec{OC} - \vec{OB}))$ 1 p
- (v) $\vec{OD} - \vec{OA} = \vec{AD}$ és $\vec{OC} - \vec{OB} = \vec{BC}$ 1 p
- (vi) $\vec{PQ} = \frac{1}{2}(\vec{AD} - \vec{BC})$ 1 p

2.

- (i) $\vec{AD} - \vec{BC} \equiv \vec{AD} + \vec{CB} = 2\vec{PQ}$ 0,5 p
- (ii) $\vec{AD} + \vec{CB} = 3\vec{PQ} \implies 2\vec{PQ} = 3\vec{PQ} \implies \vec{PQ} = 0$ vagyis $P = Q$ és így az $ABCD$ négyszög paralelogramma. 1,5 p

2. b)

- (i) $\sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ \neq 0$ 1 p
- (ii) Rendre a következő ekvivalens alakokra hozhatjuk: $\cos 10^\circ - \sqrt{3} \sin 10^\circ = 4 \sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ$ 1 p
- (iii) $2 \left(\frac{1}{2} \cos 10^\circ - \frac{\sqrt{3}}{2} \sin 10^\circ \right) = 4 \sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ$ 2 p
- (iv) $\sin 30^\circ \cos 10^\circ - \cos 30^\circ \sin 10^\circ = 2 \sin 10^\circ \cdot \cos 10^\circ$ 2 p
- (v) végül $\sin 20^\circ = \sin 20^\circ$ 1 p

3. a) Ahhoz, hogy f -nek legyen primitív függvénye Darboux-tulajdonságúnak kell lennie. A $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} f(x) = b$, $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} f(x) = -1$, összefüggésekből következik, hogy f pontosan akkor Darboux-tulajdonságú, ha $b = -1$ 4 p

Ahhoz, hogy f deriválható legyen \mathbb{R} -en, folytonosnak kell lennie. Az $x_0 \neq 0$ pontok egy eléggé kis környezetében f polinomiális függvény, tehát folytonos. $x_0 = 0$ esetén $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} f(x) = b$, $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} f(x) = -1$,

tehát f pontosan akkor folytonos, ha $b = -1$. A $(-\infty, 0)$ intervallumon $f(x) = x^2 + ax + b$, tehát $f'(x) = 2x + a$. A $(0, +\infty)$ intervallumon $f(x) = x - 1$, tehát $f'(x) = 1$. Mivel $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} f'(x) = a$,

$\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} f'(x) = 1$, $a \neq 1$ esetén az f nem deriválható az $x_0 = 0$ pontban (ha deriválható lenne, akkor f' Darboux-tulajdonságú lenne, vagyis nem lehetne elsőfajú szakadási pontja). 4 p

$a = 1$ esetén a Lagrange-tétel következménye alapján f deriválható $x_0 = 0$ -ban és $f'(0) = 1$, tehát ebben az esetben f deriválható \mathbb{R} -en és f' folytonos \mathbb{R} -en. 1 p

Tehát f pontosan akkor deriválható, ha $a = 1$ és $b = -1$, és ebben az esetben f' folytonos. .. 1 p

b) Ahhoz, hogy f -nek legyen primitív függvénye Darboux-tulajdonságúnak kell lennie. A $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x < 0}} f(x) = b$, $\lim_{\substack{x \rightarrow 0 \\ x > 0}} f(x) = -1$, összefüggésekből következik, hogy f pontosan akkor Darboux-tulajdonságú, ha $b = -1$. Ugyanakkor $b = -1$ esetén az f függvény folytonos, tehát primitíválható. 2 p

A Lagrange-tétel következményét alkalmazva a $(-\infty, 0)$ és $(0, \infty)$ intervallumokon a f minden $F : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ primitívje

$$F(x) = \begin{cases} \frac{x^3}{3} + a \frac{x^2}{2} - x + c_1, & x < 0 \\ c_2, & x = 0 \\ \frac{x^2}{2} - x + c_3, & x > 0 \end{cases}$$

alakú. 4 p

De F deriválható, tehát folytonos is, vagyis $F(0) = c_2 = c_1 = c_3$ 1 p

Vagyis a f primitívjeinek alakja $F(x) = c + \begin{cases} \frac{x^3}{3} + a\frac{x^2}{2} - x, & x \leq 0 \\ \frac{x^2}{2} - x, & x > 0 \end{cases}$ 1 p

c) $b = -1$ esetén f folytonos, tehát integrálható is és primitiválható is és alkalmazható a Newton-Leibniz-tétel. 2 p

$$\int_{-1}^1 f(x) dx = F(1) - F(-1) = \frac{1}{2} - 1 - \left(-\frac{1}{3} + \frac{1}{2} + 1\right) = -\frac{5}{3}. \quad \dots\dots\dots 5 p$$

Megjegyzés: Az integrált a tartomány felbontásával is kiszámíthatjuk:

$$\int_{-1}^1 f(x) dx = \int_{-1}^0 f(x) dx + \int_0^1 f(x) dx.$$

Ebben az esetben 2-2 pont jár a felbontásra és a két rész kiszámolására, illetve még 1 pont a helyes végeredményre.

Megjegyzés. A „B” rész minden feladata esetén a javítókulcsban megadott megoldástól eltérő helyes megoldásokat szintén pontozzuk.